

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar bij al dat nieuws uit Israël en Gaza voel je je alleen maar verschrikkelijk onmachtig. Woedend en verdrietig, maar vooral onmachtig. Zozeer dat je je zelfs afvraagt waarom je al dit nieuws dagelijks tot je neemt.

Je zou willen dat je iets kon doen. Dat *iemand* iets zou kunnen doen.

En toen las ik gelukkig toch in de krant¹ over twee Amsterdamse gemeenteraadsleden, de één Jood, de ander moslim, die samen blijven geloven in dialoog.

De eerste, Itay Garmy, “een Joodse Amsterdammer met een Israëliisch paspoort, spreekt zich sinds 7 oktober onvermoeibaar uit voor begrip tussen Joodse en islamitische Nederlanders. En hij doet dat op een opmerkelijke manier: zij aan zij met Sheher Khan – moslim, van Pakistaanse komaf en „uitgesproken pro-Palestijns”.”

“Lang voor deze oorlog in Gaza, raakten ze met elkaar in gesprek. Ze constateerden dat ze – in de woorden van Khan – „onder de streep minder verschillen dan overeenkomsten hebben”. Dat resulteerde in een plan voor het bevorderen van de dialoog in de Amsterdamse samenleving, onder meer door programma’s op scholen en in de cultuursector.

Natuurlijk twijfelden ze of ze er nu wel mee door moesten gaan, “het was het meest verschrikkelijke moment om erover te praten, terwijl er net 1.400 Israëliërs waren afgeslacht. Maar het was óók het juiste moment. Als wij als raadsleden niet het goede voorbeeld geven, hoe moet het dan in de rest van de samenleving?”, zeggen ze.”

Dat goede voorbeeld is: wederzijds begrip en respect voor elkaars standpunten. En ja, dat lijkt met die dagelijkse bloederige beelden onmogelijk. Of naïef. Maar toch gaan ze - ook zelf met vallen en opstaan dóór.

Door dagelijks contact te hebben, “ze vragen elkaar hoe het gaat en ze delen informatie uit hun ‘eigen bubbel’. Soms lopen de emoties hoog op, zoals vorige week, toen Khan in de Amsterdamse gemeenteraad de omstreden slogan ‘From the river to the sea, Palestine will be free’ in de mond nam. „Ik belde Sheher later, ik was erg boos”, vertelt Garmy. „Maar aan het einde van het gesprek konden we toch weer door één deur.”

Dát is ook wat ze schoolleerlingen adviseren: “Blijf met elkaar in gesprek. Kom uit je bubbel. Praat met andersdenkenden. Luister écht naar elkaar, pas dan kun je de ander begrijpen. Probeer elkaar niet te overtuigen van je eigen gelijk – het gaat erom elkaars gevoelens te begrijpen. „Agree to disagree”, zegt Khan. „Blijf beseffen: er zijn meerdere werkelijkheden.”

En samen zeggen ze, als je niet weet welke kant je zou moeten kiezen: “Je kunt in ieder geval één kant kiezen: de mensenrechten. Die worden overal ter wereld geschonden.”

Ik haal dit zo uitgebreid aan, omdat ik dit een erg goed voorbeeld vind van wat een *talent* zou kunnen zijn. Een talent waar Jezus in de gelijkenis over spreekt.

¹ NRC zaterdag 11 november 2023

Dus laten we naar die gelijkenis kijken.

Het woord ‘talent’ heeft ook bij ons een bijzondere betekenis. Het wijst op iets speciaals, iets bijzonders, dat ons eigen is, aangeboren, iets dat ín ons zit. Iets dat we kúnnen, góed kunnen.

We kennen talentenjachten om het bijzondere talent van mensen in de spotlights te zetten en zelfs de ander mee ‘af te troeven’. Wiens talent is ‘het beste’?

Deze gelijkenis van de talenten is vaak ook *economisch* gelezen. Een ‘talent’ is in de Bijbelse tijd tenslotte een geldstuk. En Jezus gebruikt een economisch beeld: van woekeren met je geld, je talenten, van groei en van winst maken. Een beeld dat we allemaal meteen herkennen en in die zin ook meteen snáppen.

Maar vergis je niet. Jezus gebruikt een economisch *beeld* maar het gaat hem per se *niet* om financieel advies, om een lesje economie.

Het gaat om ons leven, om de weg die we gaan met anderen en hoe dat zó kan zijn dat die weg uitloopt op de vreugde van het Koninkrijk van God en níét op een volledig donkere wereld waarin je alleen nog maar ‘tandengeknars’ kunt horen: wroeging, wrok en wraak.

De gelijkenis gaat over een ‘mens’, verderop ‘heer’ genoemd, die afreist naar het buitenland, die ‘heengaat’ staat er letterlijk. Is dat soms Jezus zelf? Die in het hoofdstuk hierna inderdaad ‘heengaat’- aan het kruis? En die zijn leerlingen zal achterlaten en alles wat van hem is aan hen overdragen?

Of gaat het over de goede God zelf, van wie het vaak onze menselijke ervaring is dat hij ‘zo ver wég is’, alsof hij inderdaad is ‘afgereisd’? En het verder aan ons ‘met onze talenten’ overlaat? Zoals nu, met al dat afschuwelijke geweld dat je denkt: ‘Was er maar een God die íngreep’.

Het precieze antwoord doet er niet zoveel toe. Het gaat erom dat onze *situatie* is dat we *iets* hebben ontvangen - van God, van Jezus - waar we iets mee ‘moeten’, ‘kunnen’, ‘mogen’. Iets kostbaars en dierbaars, dat van betekenis kan zijn. En dat ons “op een dag” gevraagd zal worden wat we daarmee gedaan hebben.

Het *talent* waar het hier dus over gaat, is dus anders dan - ik zal maar zeggen - het talent om te kunnen vioolspelen of voetballen. Het is niet *van* jezelf en het is ook niet *voor* jezelf.

Het is je ook niet zozeer aangeboren, je *ontvangt* het. Je moet je er voor ópenen. Als een kostbare gave die ook een *opgave* is. Een *kostbare opdracht* zou je kunnen zeggen.

Uit handen van ‘de Heer’. De Heer die slaven uit Egypte bevrijdde. Die hen begeleidde door een barre woestijn. Die hen *geboden* meegaf hoe je ánders kunt leven met elkaar dan in Egypte: zonder onderdrukking en zonder geweld - zijn Tora, zijn onderwijs van hoop en naastenliefde. Die - toen ze eenmaal in hun beloofde land zelf toch ontspoorde - profeten stuurde om hen op het rechte pad te krijgen. De Heer die hen nooit afschreef maar opzocht als ze verdwaalden.

De Heer die in Jezus van Nazareth oplichtte als pure liefde, een stem voor gerechtigheid, een hart vol ontferming.

Díe Heer - menselijk als geen ander - geeft *dít alles* in handen van mensen, vertrouwt ons dat toe: leef ermee, leef eruit. Gebruik het talent tot naastenliefde - want zo zou je het in één woord kunnen samenvatten - gebruik het goed! *Verlies* er geen mensen mee, maar *win* er mensen mee. laat niemand verloren gaan, maar win elkaar voor de vrede.

Het is om zo te zeggen een talent bij God vandaan, een talent ‘van boven’. Niet van hier, niet aangeboren, niet ‘laag gegrepen’, maar ‘hoog gegrepen’. Letterlijk iets waarvoor je boven je macht moet reiken. Het is nooit vanzelfsprekend!

Denk maar aan dat talent voor dialoog van Itay en Sheher - dat is hún versie van het talent voor naastenliefde.

En *iedereen* ontvangt dat. Al doseert deze Heer de talenten - die kostbare opdrachten - zorgvuldig, met mededogen: ieder ontvangt het naar wat hij of zij áán kan! Niemand wordt overvraagd. Zelfs aan wie hij wie weet een beetje twijfelt, geeft hij en kans. Het verschil zit dus niet in *hoeveel* je er krijgt, maar in wat je ermee doet. Van wie maar één talent krijgt wordt niet verwacht dat hij is als iemand met vijf of twee.

‘Vijf en twee’. Dat zijn niet toevallig de getallen die verwijzen naar de *vijf* boeken van Mozes: de Tora. Die samen met de geschriften van de profeten in die tijd de *twee* boeken van de Heilige Schrift vormden. Met die ‘vijf en twee’ moet je iets dóén!

En ‘één’: God zélf is één. Zelfs als je niet zo’n ‘schriftlezer’ bent, kun je nog iets met het besef van God. En opnieuw kun je het ook nog op een andere manier uitleggen: die *ene* wordt straks *begraven* - gaat dat over *Jezus*, over zijn *levensweg*, dat je daarmee ook als een inspirerend talent iets zou kunnen dóén en die je vooral niet moet *begraven*?!

U hebt het gehoord: de eerste twee gaan ermee aan het werk. Ze winnen er *bij*: de eerste vijf en de tweede twee. *Niet* maken ze winst o.i.d. Ze zijn niet ‘succesvol’ of zo.

Ze hebben hun talent voor naastenliefde ingezet, misschien zoals Itay en Sheher op de scholen doen en hebben er *mensen* mee gewonnen. D.w.z. niet verloren laten gaan in geruzie en gescheld, in verwijdering en vijandschap.

Dat is wat mensen met deze talenten kunnen doen: een ánder wínnen, niet verloren laten gaan. In het verhaal hierna, dat u we volgende week horen, gaat het over de werken van barmhartigheid: hongerigen te eten geven, dorstigen te drinken; vreemdelingen huisvesten; naakten kleden; zieken bezoeken en gevangenen nabij zijn. Dát is “de winst” die je met deze talenten kunt maken. Dat is wat de goede God - ik zal maar zeggen: niet de hele dag zélf aanwezig in ons bestaan - van ons vraagt, met zulke talenten.

De theoloog Dietrich Bonhoeffer, die zelfs in de gevangenis waar hij nooit levend meer uit zou komen, wilde leven mét dit talent voor naastenliefde, zei, dat we moeten leven *alsof God er niet is*.

En dan kom je bij die derde figuur. Die *begraaft* zijn talent. Omdat - zal hij later zeggen - hij zijn Heer zo ‘streng’ vindt. En hij “weet” dat zijn Heer toch wel oogst waar hij niet gezaaid heeft, binnen haalt wat hij niet heeft geplant. Ik “vreesde” u - zegt hij.

Ziet U wat hij doet? Hij maakt van die Heer een 'streng God', die (ik zal maar zeggen) met zijn almacht 'alles kan bestieren' (bijv. dat maaien waar hij niet zaaide), zodat wij mensen *niets hoeven* te doen, misschien in zijn visie ook wel niets *kunnen* doen. Zijn geloof is: vooral *passief* blijven. Dat 'talent van u', dat hoefde ik helemaal niet, daar gééf ik me niet aan, hier hebt u het weer terug.

Dat *ieder* mens een talent tot naastenliefde of dialoog heeft ontvangen: daar heeft hij geen boodschap aan, hij legt het naast zich neer, hij begraaft het.

De heer wordt daar woedend om! Naastenliefde begraaf je niet, verspil je niet. Dat is slecht. En lui. En passief!

Als we die kant op gaan kom je in een aardedonkere wereld terecht. Een wereld zonder hoop. Zonder bevrijding van mensen uit onrecht. Een wereld waar hongerigen hongerig blijven en dorstigen dorstig. Waar vreemdelingen geen onderdak krijgen, naakten niet gekleed worden. Waar zieken en gevangenen niet worden bezocht. Dat is de uiterste duisternis waarin je dan tandenknarsend terecht komt...

Geef het talent aan degene met tien talenten. Waarom? Is dat niet oneerlijk? Welnee! Het is toch geen *geld*? Het is *naastenliefde*. Het is het talent er voor de ánder te zĳjn. Beschikbaar te zĳjn. Te willen helpen, troosten, bij te staan.

Zulke talenten geef je in handen van mensen die *vol vertrouwen* zijn, zoals die met die tien. Die tegen alle angst, tegen de logica van vijandschap ín - níét *passief* willen blijven, niet dit talent willen begraven, maar het laten ópstaan tegen de wanhoop en tegen het geweld die de mensheid teisteren.

Zulke talenten kunnen tot vreugde leiden! Laten we onze handen ervoor openen!

Moge het zo zĳjn - Amen.